

BONSAI V BYTĚ

Karel Bartušek

Pěstování a popis

DÍL II.

Obsah:

Acacia delbata	– kapinice	6
Ardisia crenata	– klíman	7
Calliandra haematocephala	– calliandra	8
Callistemon	– štětkovec, nitkokvět	9
Carmona microphylla	– carmona	10
Cupressus macrocarpa „Gold Crest“	– cypřiš velkoplodý „gold crest“	11
Eucalyptus	– blahovičník	12
Ficus benjamine „Natalensis“	– fikus	13
Fortunella hindsii	– pomerančovník trpasličí	14
Fraxinus uhdei	– jasan stálezelený	15
Olea europaea	– olivovník evropský	16
Pinus pinea	– borovice pinie	17
Pistacia lentiscus	– pistácie	18
Podocarpus latifolius	– nohoplod	19
Polyscias	– aralkovec	20
Psidium guajava	– psidium	22
Rhododendron simsii	– azalka, pěnišník	23
Sageretia theezans	– sageretie	24
Taxodium distichum	– tisovec dvouřadý	25
O tvůrci bonsaji	4
Proč pěstujeme bonsaje	26

Název: **BONSAI V BYTĚ – díl 2.**
Zpracoval: **Ing. Karel Bartušek, CSc.**
Ilustroval: **Alena Havlíčková**
Sazba: **J.P.K. DTP Klímková**
Tisk: **TDV Dílhof**
Vydal: **Bonsai klub Brno, Mozolky 36, 616 00 Brno**
Rok vydání: **1995**

Vytvořit harmonicky působící kompozici z cizokrajné dřeviny zasazené v misce – pokojovou bonsai – a pěstovat ji dlouhá léta v podmínkách našich bytů je vášně. Vychází z našeho citění s přírodou, z našich příjemných vnitřních pocitů při obklopení zdravými a statnými stromy a z touhy objevovat pro naše přírodní podmínky netypické dřeviny a žít v jejich blízkosti. Nejdůležitější vlastností pro uskutečnění našich záměrů je míra trpělivosti. Rychlost růstu stromu je vždy menší, než bychom si přáli a snad naše opomenutí nebo změna představ a netrpělivost ukončují jeho život. Uvědomme si, že i vztahy mezi lidmi jsou odrazem našeho vztahu k přírodě a pocitu sounáležitosti s ní.

Zajímavé a vzrušující pro pěstitele bonsají je pozorování rostlin v jejich růstu, při vytváření nových výhonů a listů, které jsou umně tvarované a zajímavě zbarvené, podobně jako růst vzdušných kořenů u tropických druhů. Všechny takovéto pocity a zážitky upevňují pouto mezi pěstitelem a jeho rostlinou. I když je dřevina pěstovaná v misce plně odkázána na svého pěstitele, umí svým způsobem promlouvat. Pěkné vybarvení listů, zajímavé květenství i silný růst rostliny jsou odměnou za velmi dobré životní podmínky. Naopak žloutnutí listů, jejich předčasná ztráta nebo sesychání rostliny jsou důsledkem hrubých pěstitelských chyb.

Tato publikace, navazující na stejnojmenný první díl, vydaný Bonsai klubem Brno v roce 1994, přináší popis a souhrn pěstitelských rad rostlin vhodných pro tvorbu bonsají pěstovaných v bytových podmínkách. Je určena pro všechny pěstitele, kteří neodolali kráse cizokrajných stromků, chtějí o ně obohatit svoji sbírku a nechtějí pro ně dlouho hledat vhodné životní podmínky. Domnívám se, že informace o jednotlivých rostlinných rodech a o vhodných způsobech jejich pěstování mají stejnou hodnotu jako mladá rostlina.

Autor.

O tvůrci bonsají.

Výstavy bonsají jsou místa, kde se v jeden dějinný okamžik setkají bonsaje vytvořené různými pěstiteli a my máme jedinečnou možnost v klidu se zadívat do krásy stromků. Přemýšleli jste však, zda vůbec, nebo jak se zrcadlí charakterové vlastnosti pěstitele ve vzhledu stromků, které pěstuje? Možná namítnete, že tato souvislost je přinejmenším smyšlená, nebo ji nepřikládáte žádnou důležitost. Zamyslete se však, proč jeden pěstitel si oblíbil venkovní rostliny, jiný pěstuje převážně méně běžné tropické rostliny vyžadující bytové podmínky. Bonsajové miniatury a malé stromečky s velmi jemnými listy většinou nepěstuje ten, kdo si zároveň oblíbil bonsaje velké svým vzrůstem a vysokého věku. Nezanedbatelné a určující pro sortiment pěstovaných stromečků jsou však podmínky, ve kterých jsou pěstovány. Vždyť je nemyslitelné udržet venkovní rostlinu dlouhodobě v bytových podmínkách a naopak. Některé charakterové vlastnosti pěstitele jsou však viditelné na dobrém zdravotním stavu stromku, na způsobu jeho tvarování a celkové kompozici bonsaje.

Trpělivost je nutné se obrnit téměř vždy, neboť i když zajistíme stromku optimální růstové podmínky, stromek roste vždy značně pomaleji, než bychom chtěli, a je těžké tuto vzájemnou rovnováhu změnit nebo ji naklonit ve svůj prospěch. Kdyby se nám to přece jenom podařilo, většinou to bude za cenu řídkšího pletiva, snížené pevnosti kmene a větvíček, anebo za cenu menší odolnosti proti vždy přítomným škůdcům. Menší trpělivost vede ke spěchu při vytváření žádaného tvaru stromku. Je možné si všimnout dlouhých internodií na větvích, které většinou není lehké zamaskovat hustějším obrostem. Celkově koruna stromku je řídkší a méně kompaktní, než u stromku pomaleji a citlivěji tvarovaném po dobu o poznání delší. V této souvislosti si jistě uvědomíme jednu drobnost. Příroda nezná spěch a netrpělivost. Vše podléhá zákonitostem nám stále ještě obtížně vyhodnotitelným a naštěstí námi těžko ovlivnitelným. Pokud se nám, lidstvu, podaří přece jenom ovlivnit vývoj a přizpůsobit jej našim smyšlenostem, většinou se dříve nebo později narušená rovnováha projeví např. na změnách podnebí, nemocech nebo ekologii jako celku. Pěkná bonsai tedy vyžaduje od svého pěstitele velkou trpělivost při pěstování. Pak se odmění svou krásou, svým harmonickým působením a bude citlivému člověku předávat životní energii.

Podívat se na mladý stromek a vidět v něm styl nebo tvar, který bude mít za pět nebo i více let právě vyžaduje **velkou představivost**. Není jednoduché vidět v mladém stromku konečný tvar např. bonsaje z rozmarýny s plochou, mírně šikmou korunou, sklánějící se nad malým jezírkem vytvořeném v ploché kamenné misce z černého kamene. Celkově tato kompozice působí harmonicky a pěkně. Stejně je tomu při tvarování modřínu, jehož delší a hustěji obrostlé větve vlají ve větru, jsou vodorovné

a kmen roste šikmo a přímo uhýbá před dlouhodobým působením větru. I když vítr právě nefouká, tento styl „stromu vlajícího ve větru“ působí velmi mile a věrohodně. Měnit styl v průběhu pěstování je na škodu především stromku, neboť jedno ohnutí větve nebo slabšího kmínku má za následek porušení pletiv a po novém ohnutí může celá větev nebo stromek zahynout. Pěstitelé s menší představivostí to nemají jednoduché. Většinou jim zbývá vybrat si vhodný vzor podle publikovaných fotografií a kreseb, nakreslit si představu tvaru budoucí rostliny a podle něj ji tvořit. Většinou bonsajista citem a vnímáním rostliny jako celku brzy pozná nevhodnější tvar a kompozici ji odpovídající.

Jestliže je trpělivost doplněna **precizností** tvarování, může mít myrta obecná po třiceti šesti letech pěstování ve stylu „koštěte“ korunu dokonale symetrickou, tvaru paraboloidu a při pohledu zespodu do koruny krásně pravidelně rozvětvené, husté rostlé větve. Boční pohled na korunu odhalí sebestmenší nepřesnosti symetrie nebo vyvýšení lístků myrty nad povrch koruny. Také udržení žádaného tvaru po dlouhou dobu života stromku je velmi těžké. Tuto vlastnost však není možné získat, tato vlastnost musí v člověku přirozeně být, musí jej provázet celým životem a je vidět nejen na bonsajích, ale i na prostředí, ve kterém pěstitel žije.

Láska k někomu nebo k něčemu nás vždy obohatí, něco získáme, ale současně něco dáváme tomu druhému. Proto jestliže chceme mít pěknou, harmonicky působící bonsai, předpokládá to naši velkou **lásku ke stromkům** a současně velkou, skoro absolutní **oddanost** k pěstovaným rostlinám. Bonsai, jako stromek pěstovaný v misce, potřebuje soustavnou a citlivou záživku a současně také doplňování živin pro svůj růst. Vodu a živiny si stromek sám nemůže najít, a proto spoléhá na naši péči a starost, bez které může zahynout během velmi krátké doby.

Bonsai je umělecké dílo, které potřebuje pravidelně udržovat ve své krásě, harmonickém a estetickém působení. Stejná bonsai však může působit na každého z nás jinak, něco jiného nám říká a prozrazuje. Jistě jste několikrát šli parkem, kde rostly staleté stromy. Ne náhodou a nevědomky jste se zastavili před přirozeně vzniklou scénérií skupiny stromů, která na vás silně zapůsobila harmonií své kompozice, souhrou netypických barev nebo osvětlení. Představte si skupinu deseti statných buků, rostoucí v kruhu asi pěti metrů. Jejich větve přirozeně spletené vytváří velkou, z vnějšího pohledu celistvou korunu, jejíž spodní větve jakoby olizovaly trávu na zemi. Barva koruny je ve večerním osvětlení horkého červencového dne tmavočervená, jen spodní listy mající nedostatek slunce jsou tmavozelené. Celkově tato scénérie působí pěkně a vyvolává pocit úcty člověka před stáří stromů, psychické uvolnění, chuť dlouhou chvíli postát před touto skupinou nebo se dívat zevnitř do koruny na umně spletené silné větve těchto velikanů. Podobných inspirací v přírodě jistě najdeme víc. Při tvorbě bonsají je důležitý **estetický cit** pěstitele k vytvoření pěkné a harmonicky působící kompozice, která na nás zapůsobí obdobně jako scénérie přírodní.

Charakterové vlastnosti pěstitele můžete tedy na bonsajích vidět a nemusí však být jen ty kladné. Vlastní poznání je však to nejdůležitější.

Acacia delbata

Č. Kapinice
A. Mimosa, Silver Wattle

Čeleď: Leguminosae

Popis: Vždy zelený, rychle rostoucí strom s rozložitou korunou, pocházející z Austrálie a Afriky. Má dvojitě sudozpeřené listy, složené z četných lístků modrozelené barvy, které se k večeru zavírají. Jasně žluté květy jsou drobné, kulovité s množstvím nápadných tyčinek a kvetou na přelomu zimy a jara. Kapinice vyžaduje světlý polostín a dobrou propustnou půdu.

Stanoviště: Rostliny vyžadují hodně světla, snášejí však i rozptýlené osvětlení. Jsou to celkem chladnomilné rostliny. Umístujeme je ve studenějších místnostech na světlém okně. Rostliny pěstované v lednu při 10 – 12 °C vykvétají již v únoru. Budou-li po celou zimu v chladnu při teplotách 5 – 8 °C, pokvetou v březnu až dubnu. Při vyšších teplotách poupata odpadávají. Od poloviny května do konce října postupně přeneseme kapinici ven na vzdušné místo do polostínu. V zimním období postačí teploty 4 – 7 °C a mírně vlhká zemina. Rostlina tak zůstává svěží, nevadne.

Zalévání: Na zálivku je kapinice citlivá, zvláště přes zimu, kdy kořenový bal má být neustále rovnoměrně mírně vlhký. Při přeschnutí i přelití žloutnou listy a rostlina je shazuje. Během letních měsíců je zálivka vydatná.

Hnojení: Přihnojování provádíme od jara do srpna, aby výhony do zimy vyzrály. Nejvýhodnější je kapalné plné hnojivo.

Přesazování: Mladé, ještě řádně nekvetoucí rostliny přesazujeme každoročně na jaře, starší exempláře jedou za 2 – 3 roky po odkvětu. Kapinice vytváří hlubší kulový kořen, takže ji svédčí spíše hlubší misky. Substrát: Zahradní zemina, vřesovka a písek v poměru 1 : 2 : 1. Vyhovující pH 5,5 – 6,5.

Tvarování: Mladým rostlinám zkracujeme vrcholy, aby se řádně rozvětvily a udělaly kompaktní korunu. Po odkvětu zaštipujeme větve, protože rostlina kvete na mladých výhonech.

Rozmnožování: Množíme ji po odkvětu polodřevitými stonkovými řízkami, ošetřenými práškovým stimulatorem, umístěnými ve směsi perlitu a rašeliny v poměru 1 : 1 a udržovanými v teplotě 16 – 18 °C. Zakoření do 3 týdnů.

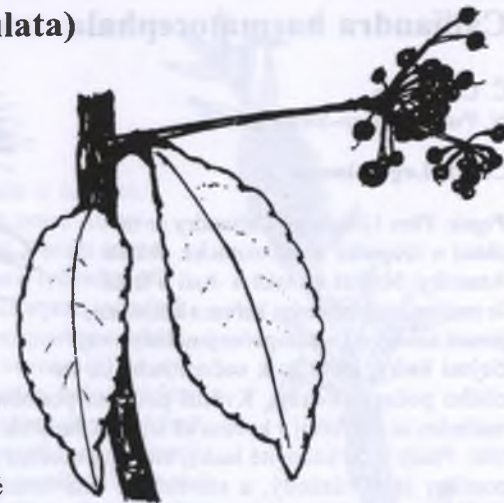

Ardisia crenata (crenulata)

Č. Klíman
N. Spitzenblume
A. Spearflower, coralberry

Čeleď: Myrsinaceae

Popis: Vždyzelený strom a keř pěstovaný pro plody a listy. Pochází z východní Indie a dorůstá do výšky 2 m. Má jednoduché, elipsovitě, vroubkované, kožovité listy. Květy jsou bílé nebo růžové, vonné, křehké a jsou uspořádány v hroznu. Kvetou na jaře. Plody jsou červené, lesklé kuličky zůstávající přes zimu.

Stanoviště: V létě ji umístíme na místo s nepřímým osvětlením. Dobře snáší celoroční umístění na severním okně. V zimě je ideální, aby rostlina byla 2 – 3 hodiny na slunci a teplota nebyla nižší než 10 °C.

Zalévání: V době plného růstu hojně zaléváme, jinak jen mírně. Nesmíme připustit rychlé vyschnutí zeminy, její vysušení větrem nebo horkým vzduchem v zimě. Nejlépe je udržovat rovnoměrnou vlhkost substrátu. V létě často mlžit.

Hnojení: Přihnojuje se pravidelně celý rok tekutými hnojivy.

Přesazování: Vyžaduje dobře propustnou půdu s vysokým obsahem humusu. Přesazujeme každý rok na jaře.

Substrát: Zahradní zemina, humus 1:1.

Tvarování: Ardisie snáší jarní hlubší prořezání. Je možné ji drátovat až po zdřevnatění větví.

Rozmnožování: Rozmnožuje se pomocí semen, které můžeme sázet kdykoliv, nebo polodřevitými řízkami v létě.

Calliandra haematocephala

Č. Calliandra
N. Puderquasten-Strauch

Čeleď: Leguminosae

Popis: Přes 120 druhů Calliandry se nachází v tropické a subtropické oblasti Ameriky. Nalézá se také v Asii a Indii. Je malým, stálezeleným keřem s krásnými, jemně zelenými, sudozpeřenými listy s vejčitými lístky, které se k večeru nebo za suchého počasí zavírají. Květní poupata podobná malinám se vytvářejí v květnu až srpnu. Chmýřité květy jsou růžové až červené nebo bílé. Plody jsou kožovité lusky, které po dozrání pukají a svinou se. Kmen u mladé rostliny je světlešedý, u starších je tmavošedý až černý. Jako bonsai vypadá *C. haematocaphala* svěže a exoticky.

Stanoviště: Rostlinu je možné pěstovat po celý rok v bytě na světlém a vzdušném místě. Přisvětlení má mít 2000 Lx. Od konce května ji můžeme přenést ven na mírně zastíněné místo. V zimě vyžaduje chladné a světlé místo s teplotou 10–18 °C a nesmí být u topení. Calliandra je napadána molicemi a červci.

Zalévání: Půda má být rovnoměrně vlhká. V době plného růstu zaléváme hojně. V zimě na chladnějším stanovišti vyžaduje méně zalévat.

Hnojení: V období růstu od dubna do září hnojit každých 14 dní tekutým hnojivem. V zimě hnojení vysadit. Přidání fosforu podpoří kvetení.

Přesazování: Každý druhý rok na jaře se zkrácením kořenů (od dubna do května). Vyžaduje dobrou drenáž. Substrát je směsí zahradní zeminy, rašeliny a písku v poměru 1 : 1 : 1.

Stříhání: Větve stříháme nejlépe v době růstu, od května do října. Nové výhony, naroste-li 5–6 nových listů, zkrátíme na 1–2 listy. Pro omezení růstu zkracujeme lodyhy na polovinu nebo do dvou třetin.

Tvarování: Starší větve jsou křehké a lámou se. Proto se drátují jen mladé větve po částečném zdřevnatění (červenec – září).

Rozmnožování: Nejlépe čerstvými semeny nebo vyzrálými řízků ve směsi písku a rašeliny v poměru 1 : 1.

Callistemon

Č. Štětkovec, nitkokvět

Čeleď: Myrtaceae

Popis: Stálezelené stromy, zpravidla s úzkými, malými zašpičatělými listy. Původem jsou z Austrálie a Tanzánie a existuje asi 25 druhů. Pěstují se pro květenství, složená z velkého množství tyčinek a připomínající štětky. Kvetou v červnu až srpnu, vyžadují plné slunce, výživnou a dobře propustnou půdu. **Callistemon citrinus** (Štětkovec citrónový) se vyznačuje obloukovitými větvemi a širšími šedo-zelenými listy, vonícími po citrónech. Mladé listy jsou hnědavě červené. Květy jsou červené barvy uspořádané v klasech. **Callistemon rigidus** (Štětkovec tuhý) je stále zelený hojně větvený keř se slabě obloukovitými větvemi a dlouhými, zašpičatělými listy. Husté klasy sytě červených květů se objevují koncem jara a na začátku léta. **Callistemon pallidus** (Štětkovec bledý) má obloukovité větve, šedo-zelené listy, v mládí narůžovělé. V létě se objevují husté hrozny smetanově žlutých květů.

Stanoviště: Všechny druhy rodu Callistemon potřebují pro správný růst přibližně stejné podmínky. Světlé až slunné místo, dostatek čerstvého vzduchu, chladnější prostředí, v létě nejlépe umístění na zahradě na slunném místě, pouze v letních poledních hodinách potřebuje přístínění. V zimě je pěstujeme v místnosti s teplotou od 4 °C do 10 °C.

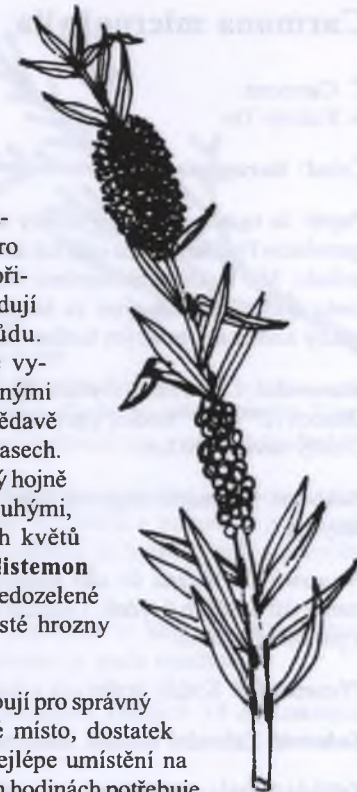
Zalévání: Rostliny jsou vápnostřežné, proto je zaléváme nejlépe dešťovou vodou nebo vodou upravenou domácím filtrem. V létě udržujeme kořenový bal rovnoměrně vlhký. V zimě závlivku omezujeme podle teploty.

Hnojení: V době růstu hnojíme hojně, nejlépe každý týden kapalnými, plnohodnotnými hnojivy. Je možné hnojit i organickými hnojivy. Podvyživená rostlina sice roste, ale nekvete.

Přesazování: Callistemon stačí přesadit jednou za 3 roky, vyžaduje kyselější zeminu (pH 4,5 až 5,5). Sázíme jej do směsi dmovky, listovky, jehličnaté hrabanky a rašeliny v poměru 1 : 1 : 1 : 1.

Tvarování: Zvláště mladé rostliny často zaštipujeme, aby se bohatě rozvětvily (nejlépe na jaře).

Rozmnožování: Množení je snadné buď z vrcholových řízků v písku v teplé množárně, nebo semeny.

Carmona microphylla

Č. Carmona
N. Fukien-Tee

Čeled': **Boraginaceae**

Popis: Je to tropický stále zelený strom z jižní Číny (provincie Fukien), skoro celý rok kvete bílými květy, z nichž se vyvinou světlečervené bobule. Má lesklé, tmavozelené listy s malými bílými tečkami na jejich povrchu, často mylně pokládány za hmyz. Strom má světlehnědou-béžovou kůru tvořící pěkný kontrast k tmavým listům. Rostlina se velmi dobře hodí na mini-bonsai.

Stanoviště: Celý rok na světlém okně při teplotě 10 – 24 °C, ale nesnáší přímé polední slunce (12⁰⁰ – 15⁰⁰ hodin) a průvan. Snáší letnění v polostínu od konce května do září. Umělý osvit 1000 Lx.

Zalévání: Carmoně musí mít udržován rovnoměrně vlhký substrát, protože rychle sesychá.

Hnojení: Od března do září každých 14 dní tekutým hnojivem. V zimě na teplém stanovišti každých 6 týdnů. Důležité je, aby před hnojením byla půda vlhká, jinak dojde k popálení kořenů.

Přesazování: Každý druhý rok s lehkým zkrácením kořenů.

Substrát: Zahradní zemina, rašelina, písek 2 : 2 : 1.

Stříhání: Stále zkracujeme na 2 – 3 listy, jakmile jich naroste 6 – 8. Větve můžeme stříhat po celý rok podle potřeby.

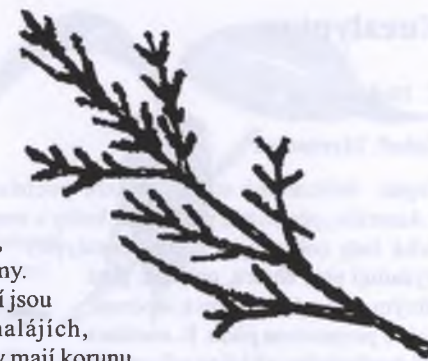
Tvarování: Když je Carmona mladá, dobře se tvaruje stříháním. Až se vytvoří základní forma koruny, můžeme drátovat po celý rok podle potřeby. Nové výhony drátujeme, až částečně zdřevnatí.

Rozmnožování: Množí se bylinnými řízků po celý rok podle potřeby. Nejlépe je však řezat řízků v květnu až červenci.

Cupressus macrocarpa „Gold Crest“

Č. Cypřiš velkoplodý „Gold Crest“

Čeled': **Cupressaceae**

Popis: Právě cypřiše jsou stálezelené, rychle rostoucí jehličnany pyramidální formy. Mají rády teplé a slunné stanoviště. Domácí jsou v Kalifornii, Arizoně, Mexiku a Himalájích, kde dosahují výšky 20 – 30 m. Starší stromy mají korunu široce rozložitou. Pro bonsai se lépe hodí žlutozelený cypřiš „Gold Crest“, protože v zimě snáší mírně vyšší teploty. Borka je mělce brázditá. Listy jsou šupinovité, aromatické, jasně zelené. Šišky mají kulovitý tvar, jsou lesklé a hnědé.

Stanoviště: V létě na světlém a slunném místě v bytě nebo od poloviny května je možné umístit cypřiše venku na teplém a slunném místě. Umístění v polostínu je možné. Na podzim, klesne-li teplota pod 5 °C, přeneseme rostlinu do bytu na teplé stanoviště s teplotou 5 – 15 °C.

Zalévání: V létě v době růstu pravidelně více zaléváme. V zimě na chladnějším stanovišti je udržujeme v sušším stavu, ale nenecháme je zcela vyschnout.

Hnojení: Od časného jara až do podzimu přihnojujeme každých 14 dní tekutým hnojivem.

Přesazování: Přesazujeme každé 2 roky časně zjara, s minimálním zkrácením kořenů.

Substrát: Zahradní zemina nebo hlinitojílovitá půda, rašelina, písek 1 : 1 : 2.

Tvarování: Je nejlépe jim ponechat jejich přírodní pyramidální formu nebo vytvořit skupinu stromků ve stylu „lesík“. Je však velmi problematické docílit větší síly kmene. Proto je vhodné nechat mladý stromek růst 1 – 2 roky ve velkém květináči, jakmile dosáhne požadované síly, potom začít tvarovat.

Řez větviček je možný během celého roku, nejlépe však časně zjara před hlavním růstem. Mladé výhony lze na třetinu ořezat, aby se docílil pěkný polštář větviček. Drátovat je nejlépe od února do konce března.

Rozmnožování: Množí se polovyzrálými řízků v létě nebo semeny.

Eucalyptus

Č. Blahovičník

Čeled': **Myrtaceae**

Popis: Stálezelené stromy a keře pocházející z Austrálie, pěstované pro borku, květy a aromatické listy (obsahující oleum eucalypti).

Vyžadují plné slunce, ochranu před silným studeným větrem a úrodnou, dobře propustnou půdu. **E. cocifera** má modrošedou až bílou odlupující se borku a listy šedozelené, zašpičatělé a aromatické. V létě se objevují bílé květy s četnými tyčinkami. **E. globulus** je velmi rychle rostoucí, vřdzyzelený rozložitý strom. Borka se odlupuje v pruzích. Velké, vejčité až podlouhlé, stříbřitě modré listy jsou dlouhé, úzké a lesklé, v dospělosti normálně zelené. V létě a na podzim kvete bílými květy, složenými ze svazečku tyčinek. **E. gunnii** je vřdzyzelený strom s kuželovitou korunou a odlupující se borkou, která je krémová, růžová až hnědá. Listy jsou v mládí stříbřitě modré, později modrozelené. Chocholky bílých květů nápadných množstvím tyčinek se vyvíjí uprostřed léta. **E. niphophyla** je strom s rozložitou korunou, odlupující se bílou borkou a s červenými mladými výhonky. V létě se mezi šedozelenými listy objevují květenství bílých květů. **E. perriniana** je rychle rostoucí strom s rozložitou korunou. Mladé listy jsou okrouhlé, šedomodré a obrůstají větvičky. Listy dospělých stromů jsou podlouhlé, dolů visící. Bílé květy se objevují v pozdním létě.

Stanoviště: Ideální je rozptýlené světlo. Vyhovuje umístění na východním okně. V letním období je vhodné umístění venku na stanovišti ve světlém polostínu. V zimě v domě při teplotě 4 – 6 °C nebo až při 15 °C na dostatečném světle.

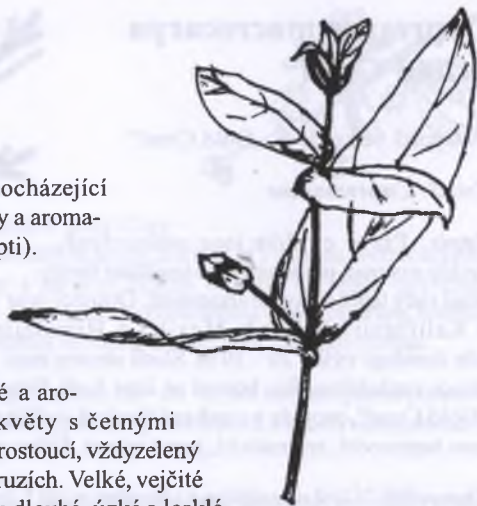
Zalévání: Během léta je náročný na vodu, zaléváme pravidelně. V zimě zaléváme jen tehdy, když vrcholy rostlin začnou mírně vadnout.

Hnojení: Hnojíme pravidelně týdně plným hnojivem s převahou dusíku.

Přesazování: Mladší stromky přesazujeme před začátkem vegetace každý rok, starší za 2 – 3 roky. Nesmíme narušit kořenový bal, rostliny pak vadnou a často i odumírají. Používáme směs zahradní zeminy, listovky, kompostu, rašeliny a písku v poměru 1 : 1 : 1 : 1 : 1.

Tvarování: Mladým rostlinám zaštipujeme v létě vrcholy, aby se bohatě rozvětvily. Odspodu zaštipované větvičky odumírají později. Protože blahovičník těžko obrůstá ze starého dřeva, nepoužíváme hluboký řez.

Rozmnožování: Řízkování je obtížné. Rozmnožuje se semeny, které vyséváme v únoru až březnu do staré písčité pařeništní země při teplotě 18 – 20 °C.

Ficus benjaminne „Natalensis“

Č. Fikus

N. Natal-Feige

A. Ficus

Čeled': **Moraceae**

Popis: Pochází z tropických a subtropických oblastí Asie, Indie a severní Austrálie. Je to stálezelený silně rozvětvený dřevnatý keř nebo strom dosahující výšky 3 – 20 m. Má malé, lesklé, tmavozelené, kopinaté listy s protáhlou špičkou.

Plody rostou v páru v podpaždí listů. Kůra je stříbřitě šedá s hnědými dlouhými proužky. Při vzdušné vlhkosti a když má rostlina slabé, dlouhé větve, vytvoří pěkné vzdušné kořeny, které jsou na bonsaji efektní. Je dobře rostoucí, nenáročná, vyžadující suché a slunné prostředí. Také dobře roste v polostínu. Dobře snáší řez a tvaruje se stříháním a drátováním.

Stanoviště: V domě na okně při teplotě asi 15 – 24 °C. Snáší umístění i na okenním parapetě nad topením. V zimě vyžaduje teplotu ne nižší než 12 °C. Od května po mrazech je dobré rostlinu umístit venku na polostinném stanovišti. Když teplota na podzim klesne pod 15 °C, je nutné rostlinu přemístit do domu. Rostlina potřebuje osvětlení alespoň 1000 Lx a je nutné ji chránit před průvanem.

Zalévání: V létě vyžaduje hojnou zálivku i časté rosení, ne však večer. Před dalším zaléváním musí půda vždy vyschnout. V zimě při nízké teplotě šetrně zalévat. Nadměrná vlhkost zeminy při nižších teplotách se projeví žloutnutím a opadáváním listů.

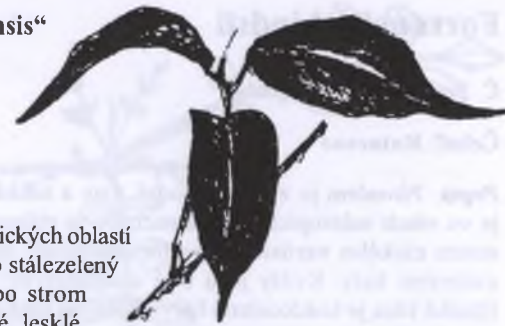
Hnojení: Od března do října každých 14 dní kapalným hnojivem. V zimě hnojit jen při teplotě 18 – 24 °C, když roste.

Přesazování: Fikus je náročný na živiny v půdě, proto se přesazuje každý rok na jaře. Dlouhé kořeny je vhodné zkrátit, ale je nutné neporušit kořenový bal. Zraněné kořeny se ošetří zasypáním dřevěným uhlím. Přesazuje se do směsi výživné zahradní zeminy nebo kompostu, rašeliny, písku v poměru 1 : 1 : 1. Drenážní vrstvu pokryjeme vrstvou zeminy, na ni dáme asi 3 mm silou vrstvu dřevěného uhlí, zasadíme rostlinu a zasypeme zeminou.

Stříhání: Rychle rostoucí bonsai můžeme stříhat celý rok. Nové výhony sestříhujeme stále na dva listy, když naroste asi 12 listů. Stříh listů je vhodné provádět v době od června do července. Řezné rány ošetříme vodou, aby nedocházelo k výronu mléka.

Tvarování: Drátovat je možné od konce července do konce srpna, především silnější větve. Dřevo fikusy je pružné a často se vrací do původního tvaru. Výhodnější je tvarovat jej stříháním.

Rozmnožování: Rozmnožuje se bylinnými řízků ve směsi rašeliny a písku od června do začátku srpna. Řízky před sázením máčíme ve vodě a pak řeznou ránu zaprášíme dřevěným uhlím nebo stimulem, který podporuje zacelení rány a zakořenění řízku. Pro zakořenění potřebuje teplou půdu.

Fortunella hindsii

Č. Pomerančovník trpasličí

Čeleď: **Rutaceae**

Popis: Původem je z jihovýchodní Asie a nacházíme je ve všech subtropických pásmech. Je to stálezelený strom nízkého vzrůstu se světle zelenými, dlouze oválnými listy. Květy jsou bílé a intenzivně voní. Hladká kůra je hnědozelené barvy s bílými pásy.

Stanoviště: Od poloviny května (po skončení mrazového období) je vhodné umístit stromek venku do polostínu a snáší i plné slunce. Zpočátku je nutné jej pomalu přivykat na slunce. Koncem září přeneseme stromek do bytu a teplota nesmí být vyšší než 12 – 16 °C, neboť se stromek nedostane do období klidu, oslabí se a následuje ztráta listů. Je-li stromek po celý rok v bytě, potřebuje hodně světla a vzduchu. Starší rostliny se spokojí se zimní teplotou 8 – 12 °C při mírné zálivce, dostatku světla a za občasného větrání místnosti.

Zalévání: Celoročně udržujeme stejnoměrnou vlhkost substrátu. Zaléváme odvápněnou vodou. Stromek vyžaduje dobrou drenáž, aby se zabránilo přemokření a nedocházelo k zastavení růstu kořenů. Kvetoucí stromky nesnášejí rosení na listy, květy pak zvlhnou a opadávají.

Hnojení: Přihnojujeme pravidelně jednou za 14 dní od dubna do konce srpna. V zimě nehnojíme.

Přesazování: Přesazujeme každé 2 – 3 roky časně zjara se současným zkrácením kořenů. Nesmí se zasadit hluboko, krček kořenů musí být volný, oddělený od zeminy, jinak vyrostou další nežádoucí kmínky. Substrát: Zahradní zemina nebo hlinitojílovitá půda, rašelina, písek 2 : 1 : 1. Některé odrůdy citrusů mají rády půdu chudou na vápník (pH okolo 5).

Tvarování: Řez větviček můžeme provádět po celý rok. Při hlubokém řezu je třeba postupovat opatrně. Při řezu silnějších větví, které mají málo listů postupujeme opatrně, protože rostlina znovu těžko obráží. Květenství také zabraňuje řezu a stromek dále roste. Drátovat lze po celý rok až po lehkém zdřevnatění výhonů. Kvetě-li stromek, nebo má-li plody, nedrátujeme jej.

Rozmnožování: Množí se v kterékoliv roční době řízkem, neboť snadno koření. Nejlepším obdobím pro řízkování je červen, kdy vrcholy větévek jsou náležitě zatvrdlé. Řízky pícháme do směsi rašeliny a písku, nejraději do teplé množárny.

Fraxinus uhdei

Č. Stálezelený jasan

N. Esche uhdei

A. Ash uhdei

Čeleď: **Oleaceae**

Popis: Je to stálezelený strom dosahující výšky 15 m se široce rozložitým vzrůstem, lehce převislými větvemi a šedohnědou kůrou. Lichožpeřené listy jsou asi 10 cm dlouhé, tmavozelené a pěti až devíti kopinatými lístky opatřené malými zoubky na jejich okrajích. Jako bonsaje je pěstují především na Thajvanu. Jsou to poměrně robustní stromy a vyžadují hodně světla.

Stanoviště: V bytě na slunném okně. Letnění snáší v polostínu až na slunném místě od konce května do konce října. V zimě vyžaduje teploty 16 – 20 °C.

Zalévání: Správnou zálivkou můžeme ovlivnit velikost listů a hustotu olistnění. Před novou zálivkou necháme lehce vyschnout.

Hnojení: V době růstu, od března do konce září hnojíme každých 14 dní. Od října do března přihnojujeme každých 4 – 6 týdnů.

Přesazování: Po dobrém zakořenění každé dva roky zjara se současným zkrácením kořenů.

Substrát: Zahradní zemina nebo hlinitojílovitá půda, rašelina, písek 1 : 1 : 1.

Tvarování: Tvarování řezem může být prováděno během celého roku, jakmile je to zapotřebí. Nové větvičky po mírném zdřevnatění zkrátíme na 1 – 2 páry listů. Všechny větvičky rostoucí dovnitř koruny odstraníme. V době růstu lze odstranit velké listy. Drátovat je možné po zdřevnatění větví.

Rozmnožování: Množí se mírně zdřevnatělými řízkem v červnu až červenci, v rašelinopísčité směsi (1 : 1) při vyšší teplotě (20 – 25 °C).

Olea

Č. Oliva
N. Ölbaum, Olive
A. Olive tree

Čeled': **Oleaceae**

Popis: Původem je olivovník pravděpodobně z východního Středomoří nebo Malé Asie. Dnes se pěstuje v okolí Středozevního moře, její plody – olivy – jsou známým ovocem a jsou využívány pro výrobu olivového oleje. Dřevo oliv slouží ve stavebnictví a pro soustružení. Je to stálezelený malý strom zřídka nad 5 – 6 m vysoký i široký s velmi pomalým růstem. Dosahuje velmi vysokého věku (jsou známy stromy i 2000 let staré). Kmeny jsou nízké a tlusté, často velmi nepravidelné, s trhlinami a děrami.

Olea europaea má listy vstřícné, podlouhle oválného tvaru, na lici šedozelené, naspodu stříbřité, kožovité. Květy jsou drobné, žlutavé, vonné, hroznovitých květenstvích. Olivovník kvete v červenci až srpnu a plody jsou peckovice – olivy – podobné švestkám, bývají až kulovité a ve zralosti jsou černé. Plané olivy – **Olea oleaster** – jsou vzácné, mají tmavě zelené větvičky, menší listy, kopinatého tvaru a drobnější květy.

Stanoviště: Po celý rok uvnitř na světlém, slunném okně nebo od konce května venku na slunném místě. V zimě vyžaduje světlé a vzdušné stanoviště, nejlépe při teplotě 6 – 12 °C. Je možná i vyšší teplota do 18 °C, pak ovšem nesmíme zapomenat na její snížení během noci.

Zalévání: V létě i v zimě je dobré nechat substrát mírně proschnout, pak silně zalít. Tento způsob někdy vyžaduje světlé a teplé umístění rostliny.

Hnojení: Od dubna do září každých 14 dní. V květnu přihnojíte rostlinu jednou dávkou práškového organického hnojiva, které se nasype na povrch substrátu.

Přesazování: Každý 2. rok na jaře se zkrácením kořenů. Vyžadují výživnou a dobře provzdušněnou půdu. Substrát: Kompost, rašelina, písek 2 : 1 : 1.

Stříhání: Větve lze stříhat vždy a lze provádět i hluboký řez. Olivovník obráží i ze staršího dřeva. Nové výhony zkracujeme na 2 listové páry, jestliže naroste asi 8 párů nebo nové výhony necháme vyrůst dlouhé a pak po zdřevnatění drátujeme.

Tvarování: Větve lze drátovat vždy po zdřevnatění. S tvarováním začínáme již u mladých rostlin lehkým ohýbáním větví.

Rozmnožování: Množí se polovyzrálými bylinnými řízkami řezanými od června do září na teplém stanovišti ve směsi perlitu a rašeliny. Množí se na podzim semeny (olivová jádra) při teplotě 20 °C.

Pinus pinea

Č. Borovice pinie
N. Pinie
A. Stone pine, umbrella pine
Čeled': **Pinaceae**

Popis: Strom vysoký do 30 m s plošně rozloženou, deštníkovitou korunou hustě zavětvenou propletencem větví a větviček. Větve má vodorovné, kůru červenošedou a podélně rozpraskanou, mladé větvičky jsou lysé, zpočátku šedozelené, později hnědé. Jehlice jsou po dvou ve svazečku, 10 – 20 cm dlouhé, 1,5 – 2 mm tlusté, špičaté a mají čtyřleté trvání. Mladé exempláře mají zcela odlišné, tenké modré jehlice. Pupeny jsou špičatě vejčité, nekryté pryskyřicí. Šupiny pupenů jsou stříbřité, třásnitě a ohnuté vzad.

Stanoviště: Pinie nesnáší naše mrazy a proto ji pěstujeme v bytových podmínkách. Vyžaduje dostatek světla a slunce. Suchý vzduch jí nevadí.

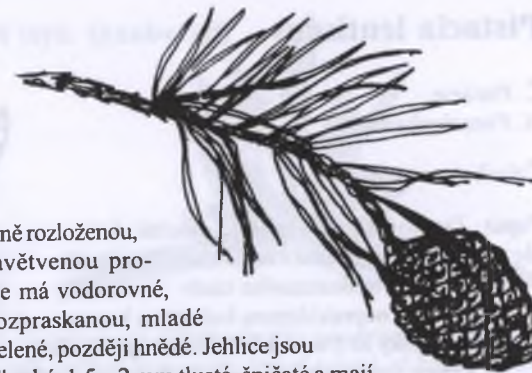
Zalévání: Substrát udržujeme vlhký, jen v zimě a při nižší teplotě je nutné závlaku snížit.

Hnojení: Hnojí se stejně jako ostatní borovice, jen s tím rozdílem, že v bytě nemá vegetační klid a je nutné ji stále přihnojovat. Na jaře je vhodné přihnojit síranem draselným a jednou v průběhu vegetačního období Ferrovitem.

Přesazování: Rostlinu přesazujeme každý druhý rok a nezapomínáme na řádnou drenáž. Pinie vyžaduje lehčí substrát, slabě kyselou reakci. Substrát je směsí zahradní zeminy nebo hlinitojílové půdy, rašeliny a písku v poměru 1 : 2 : 1.

Tvarování: Rostlinu je třeba pravidelně zaštipovat podobně jako u smrků. Docílí se tím rozvětvení větví a rostlina bude mít pěkný vzhled a formu. U báze výhonu se ponechá asi 20 jehlic a ještě mladý a křehký výhon se odlomí. Výhony je třeba neustále zaštipovat, protože jinak narostou dlouhé, sice zajímavě zprohýbané, ale brzy vyholené větve. Pinie snáší dobře řez i do staršího dřeva, protože má mnoho spících pupenů. Tvarování drátem snáší dobře. Je však náchylná na zařiznutí drátu do kůry, nebo její poranění.

Rozmnožování: Rozmnožuje se nejčastěji semenem, které nesmí přeschnout. V květnu, kdy je dostatek tepla a světla, se semena na 24 hod. namočí do vody a pak se sázejí do misky s dobrou drenáží. Na drenážní vrstvě je asi 2 – 3 cm silná vrstva rašeliny a písku v poměru 1 : 1, překrytá 3 cm silnou vrstvou písku s malým množstvím rašeliny. Semena se položí asi 5 cm od sebe a zasypou 2 – 3 cm silnou vrstvou písku. Povrch je vhodné zasypat 5 mm silnou vrstvou dřevěného uhlí. Miska se zavlaží, přikryje sklem a umístí na teplejší místo a semena vzejdou do 4 týdnů. Abychom zabránili rozšíření krčkové plísně na semenáčcích majících první děložní lístky (které tvoří působivou poměrně velkou růžici jehlic), zasypeme krček kmínku těsně u zeminy dřevěným uhlím a toto opakujeme ještě jednou asi po měsíci. Semenačky jsou citlivější k přemokření a zahánění kořenů než k mírnému přísušku.

Pistacia lentiscus

Č. Pistácie
N. Pistazienbaum

Čeleď: **Anacardiaceae**

Popis: Domovinou pistácie je střední Asie, ale po tisíciletí je známa i na blízkém Východě a na východě Středozemního moře. Je to vždy zelený strom s nepravidelnou kulovitou korunou, dosahující výšky až 5 m, má šedozelené zpeřené listy s 2 – 5 páry vejčitých kožovitých, lesklých listků, nepatrné, hnědo-zelené hroznovité květy. Kveté na jaře a začátkem léta. Plody jsou kulovité, červené, na podzim černající. Pro bonsai se pistácie velmi dobře hodí. Je nenáročná, snad tvarování bez drátování je obtížné, protože větve mají přímý růst.

Stanoviště: V létě venku na přímém slunci. Rostlina pak má načernalé výhony, vydrží však i lehký stín. Na podzim při teplotě pod 12 °C je nutné ji přenést do domu na světlé okno do teploty 10 – 12 °C. Snáší však také teplejší stanoviště 12 – 18 °C. Při nižší teplotě než 10 °C opadnou listy, rostlina bude odpočívat a na jaře znovu obráží.

Zalévání: Pistácie, jako všechny rostliny s kožnatými listy, nepotřebují mnoho vody. Před další zálivkou je vhodné nechat rostlinu mírně proschnout. V zimě, v chladném prostředí, má být zálivka minimální tak, aby rostlina neuschla.

Hnojení: Od dubna do září hnojíme každé 2 – 4 týdny kapalným hnojivem. V zimě nehnojíme.

Přesazování: Na jaře, každý 2. rok se zkrácením kořenů. Jestliže nevolíme miskou příliš velkou, dosáhneme slabého růstu a výhony budou krátké.

Substrát: Kompost, rašelina, písek 1 : 1 : 1.

Stříhání: Větve je nejlépe stříhat v době růstu. Nové výhony, naroste-li 6 – 8 listů, zkrátíme asi na 2 listy. Větve rostoucí po obvodu stále odstraňujeme.

Tvarování: Elegantní formu pistácie dosáhneme jedině drátováním, které provádíme od června až do října.

Rozmnožování: Pistácie se množí pistáciiovými jádry, která lze nasbírat během dovolené u Středozemního moře, nebo bylinnými řízky řezanými od konce června a během července.

Podocarpus latifolius (syn. thunbergii)

Č. Nohoplod
N. Steineibe
A. Podocarp

Čeleď: **Podocarpaceae**

Popis: Je to strom až 30 m vysoký se silným kmenem. Kůra je tmavě šedá, u mladých stromků hladká, později rozpukaná a odlupčivá v dlouhých pásech. Mladé větvičky jsou hranaté a rýhované. Jehlice rostou ve spirále či až téměř vstřícně postavené, tmavě zelené až modrozelené a lesklé na líci. Jehlice jsou přímé nebo lehce srpovité, 4 – 6 cm dlouhé, 6 – 8 mm široké. Na mladých rostlinách jsou delší a širší. Vzhledem k velikosti jehlic je obtížné tento druh udržet v požadované velikosti a tvaru. Varieta „Latior“ se liší od původního druhu velikostí jehlic.

Stanoviště: Rostliny se spokojí s menší intenzitou světla a snášejí široký rozsah osvětlení (od slunného okna až k velkému oknu na sever). Průvan, horko nebo suchý vzduch způsobují hnědnutí konečků větvíček. V letním období je vhodné rostliny zapustit do venkovního záhonu (výsadba po 15. květnu po částečném otužení). Bonsaje mají být umístěny v polostínu. V zimním období se teploty mají pohybovat od 5 °C do 10 °C (teplota studeného skleníku).

Zalévání: Při pěstování v bytových podmínkách je nutná pravidelná zálivka a rostliny jsou vděčné i za rosení. Extrémní vyschnutí způsobuje uschnutí a spad listů. V zimě při nižších teplotách zaléváme omezeně.

Hnojení: Hnojíme pravidelně jednou týdně. Vzhledem k bakteriím, vážícím na kořenech dusík je nebezpečné hnojit dusíkatými hnojivy. Letorosty špatně vyzrávají a v zimě odumírají.

Přesazování: Přesazujeme jedenkrát za dva roky. Při zkrácení ošetříme kořeny dřevěným uhlím a výhodná je také asi 0,5 cm silná vrstva dřevěného uhlí pod kořeny a dobrá drenáž.

Substrát: Vyžaduje lehkou a humózní půdu s půdní reakcí od slabě kyselé až slabě zásadité (pH 5,5 – 7). Zahradní zemina, rašelina, písek 2 : 1 : 1. Pro zlepšení substrátu a jeho postupné zásobení živinami je vhodné použít ne zcela rozložené smrkové hrabanky.

Tvarování: Tvarování řezem za listovými pupeny je vhodné provádět na začátku vegetační doby na jaře. Spolehlivé je zaštipování nově rašících pupenů, především u rostlin pěstovaných neustále při pokojové teplotě. Tvarování drátem je možné, ovšem je nutné dát pozor na porušení jehlic.

Rozmnožování: Podocarpus se množí semeny nebo řízkováním v červnu až září, ve standardních podmínkách množáren. Je vhodné využít vyzrálé letorosty s postranním poraněním.

Polyscias

Č. Aralkovec
N. Ming-Aralie, Fieder-Aralie

Čeleď: Araliaceae

Popis: Jsou to stálezelené, řídké větvené, pomalu rostoucí stromy a keře, pěstované pro listy. Velké, dospělé exempláře někdy kvetou v létě nenápadnými květy. **P. filicifolia** pochází z tropických oblastí jihovýchodní Asie. Má delší poměrně velké listy, složené z velkého množství malých, vejčitých až kopinatých, pilovitých, jasně zelených lístků. Dosahuje výšky až 2,5 m. Varieta „**Marginata**“ má bílé okraje listů. **P. belfouriana** je vysoký strom, pocházející z Nové Kaledonie, má široce eliptické listy se srdčitou bází a jemně, nepravidelně pilovitým okrajem. Varieta „**Marginata**“ má bílé okraje. U odrůdy „**Pennoci**“ se pestrost rozšiřuje od středu listů. Kůra je světle hnědá, jemně rozpraskaná a strom vytváří zajímavé kořenové náběhy. **P. gulifoylei** je strom s kulovitou korunou, dosahující výšky až 8 m, pocházející z tropických oblastí jihovýchodní Asie. Listy má složené, lístky vejčité až okrouhlé, zubaté, tmavě zelené, u variety „**Victoriae**“ na okrajích bělavé. **P. fruticosa** listy jsou lichozpeřené s lístky peřenosečnými, tj. s lístky vykrajovanými až k hlavní žilce, vytvářející velmi jemné olistnění. Barva listů je světle zelená.

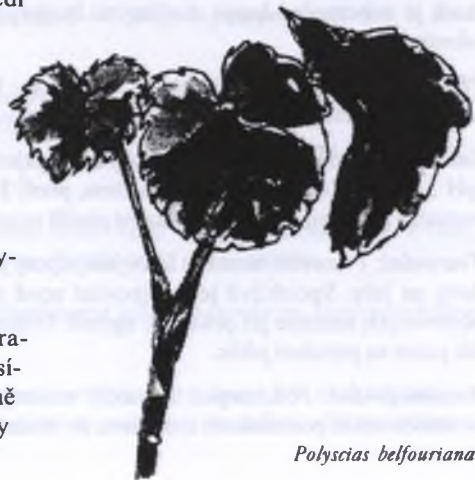
Stanoviště: Výhodné je umístění na slunném východním nebo západním okně. Je nenáročnou rostlinou a dobře roste i při nižší intenzitě světla. Při přenesení z prostředí s velkou intenzitou do prostředí tmavého, může shodit část svých listů, ale při dobré péči brzy začne opět růst. V zimě vyhovuje teplota 18 – 24 °C, má rád vyšší vzdušnou vlhkost zvláště při vyšší teplotě a čerstvý vzduch.

Zalévání: Zaléváme po mírném vyschnutí substrátu.

Hnojení: V době růstu hnojíme pravidelně týdně kapalnými hnojivy. Dusíkaté hnojivo zbarví listy tmavozeleně a vytvoří pěkný kontrast bílé barvy u druhů s bílými okraji.

Polyscias fruticosa

Polyscias belfouriana

Přesazování: Mladší stromky přesazujeme ročně, starší jednou za dva roky. Při přesazování je nutné dát pozor na velmi jemné vlasové kořínky a kořenový bal nerozrušujeme. Jinak rostlina reaguje žloutnutím listů a jejich opadáváním.

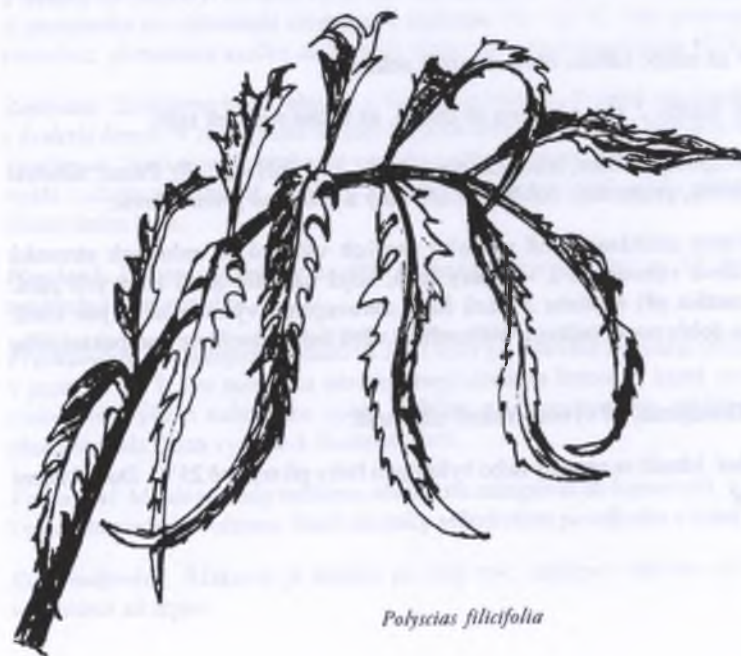
Substrát: Vyžaduje kyselou půdní reakci. Substrát je směsí zahradní zeminy nebo hlinitojilovité půdy, bukové hrabanky, rašeliny, písku v poměru 1 : 1 : 2 : 1.

Tvarování: Polyscias vytváří úzkou korunu a větve rostou podél kmene. Pro docílení širší, kompaktní koruny zastříhujeme nové výhony na délku asi 1 cm a rostlina tak rychle rozvětňuje větve a koruna se rozšíří. Rostlina dobře snáší hluboký řez i ztrátu všech listů a ve vhodných podmínkách obroste do čtyř až šesti týdnů.

Rozmnožování: Rozmnožuje se snadno bylinnými řízků, které ve vodě zakoření do 14 dní (při teplotě >25 °C).

Polyscias gulifoylei „Lacinata“

Polyscias filicifolia

Psidium guajava

Č. Psidium
N. Apfelguave

Čeleď: Myrtaceae

Popis: Psidium guajava pochází z tropických zón v Americe a nyní se šíří do všech teplých území. Dosahuje výšky až 8 m, má světle až tmavohnědou kůru, která se stále odděluje v malých kouscích. Mladé výhony jsou čtyřhranné, listy jsou oválné, tmavozelené, kožovité, hebké a na spodní straně porostlé chloupky. Na koncích výhonů rostou bílé, vonné květy, asi 2 cm velké, efektní množstvím bílých tyčinek. Hruškovité plody jsou 4 – 10 cm velké a obsahují vitamíny A a C.

Stanoviště: V létě vyhovuje venkovní stanoviště na plném slunci a snáší i vyšší teplotu, ne však bez přerušování. Je možné rostlinu pěstovat i v bytě, na světlém místě. Teplota v zimě má být 12 – 18 °C. Psidium guajava je citlivé na chlad a shazuje listy.

Zalévání: Během růstu vyžaduje stálou vlhkost. Když si bonsai ponechá v zimě své listy, je nutné ji mírně zalévat. Čím je nižší teplota, tím menší zálivka. Nesnáší stojatou vodu.

Hnojení: 1× za měsíc během růstu. V zimě nehnojit.

Přesazování: Každý 2. rok v březnu až dubnu, až začne stromek rašit.

Substrát: Kompost, rašelina, listovka, písek 1 : 1 : 2 : 1 (pH 4,5 – 8). Pozor: substrát musí být výživný, propustný, dobře drenážovaný a nesmí se přemokčovat.

Stříhání: Větve stříháme před rašením nových výhonů. U mladých stromků zkracujeme nové výhony na 2 – 3 páry listů, když narostlo asi 5 listových párů. U starších rostlin při nárůstu 3 párů listů zkracujeme výhony na 1 pár listů. Když rostlina dobře roste, můžeme stále stříhat větší listy a docílíme kompaktnějšího růstu.

Tvarování: Drátujeme, až výhony mírně zdřevnatí.

Rozmnožování: Množí se semeny nebo bylinnými řízků při teplotě 25 °C. Doba klíčení je asi 3 týdny.

Rhododendron simsii

Č. Azalka, pěnišník
N. Alpenrose, Alpenrauch
A. Rhododendron, Azalea

Čeleď: Ericaceae

Popis: Azalka je nízký keřík pocházející z Číny a Japonska. Má četné, podlouhlé, vejčité, jemně chlupaté, neopadavé listy. Široce nálevkovité květy jednoduchých nebo plných tvarů v barvách bílé, růžové a různých odstínů červené až karmínově fialové, nebo i rozličně dvoubarevné. Rozkvétají od ledna do května.

Stanoviště: Umísťují se v chladnější místnosti na světlém okně. Při teplotě 10 – 15 °C kvete poměrně dlouho. Při letním pěstování venku chráníme azalku před prudkým osluněním, jen koncem léta ji dopřejeme více slunce. Koncem července, když azalka vytváří základy budoucích květů, poněkud omezíme zálivku, vydatně rosíme listy a teplota by měla být alespoň 12 hodin v rozmezí 18 – 22 °C. Před příchodem mrazů ji přeneseme do chladnější místnosti s teplotou 10 – 12 °C. Jak se poupata začínají rozvířat, přeneseme azalku do teplejší místnosti s teplotou kolem 15 °C.

Zalévání: Zaléváme hojně hlavně v letních měsících. Zvláště při letnění zaléváme i dvakrát denně. V zimě podle teploty zálivku mírně omezíme. Rostliny nemají nikdy vyschnout. Voda nesmí obsahovat vápník, nejlépe je voda dešťová. Rostlina vyžaduje vyšší vzdušnou vlhkost, proto ji rosíme. Na nedostatek vláhy reaguje rostlina shazováním listů.

Hnojení: Během vegetace azalku přihnojujeme jednou za 14 dní hnojivem neobsahujícím vápník.

Přesazování: Přesazujeme jednou za 2 – 3 roky po odkvětu do směsi vřesovky a písku v poměru 2 : 1. Do substrátu zásadně nepřidáváme listovku, která zhoršuje půdní reakci. Nejvýše ji nahradíme zpola zetlelou písčitou borovou jehličnatkou. Příliš zásaditá půda často vyvolává žloutnutí listů.

Tvarování: Mladé rostliny můžeme několikrát zaštipovat do konce září, v roce prvního kvetení naposledy v březnu. Starší stromky seřezáváme po odkvětu v době přesazování.

Rozmnožování: Řízkovat je možné po celý rok, nejlépe v březnu až dubnu nebo v červenci až srpnu.

Sageretia thea

Č. Sageretie čajová
N. Sageretie theezens

Čeleď: Rhamnaceae

Popis: Sageretia je popínavý keř. Její domovinou jsou subtropické oblasti jižní Číny, kde v zimě ztrácí část svých listů. Je popínavou rostlinou s trny a dorůstá výšky 2 m. Svěže zelené, lesklé listy mají velikost nehtu. Květy jsou nepatrné, bělavé laty, nasazující je-li segetia zastříhována. Na podzim se vytvářejí malé zelené bobule. Před odpadnutím jsou černo-bílé. Kůra je hnědavá. Někdy u starších stromů je vidět živé pletivo (podobné platanům). Sageretia je pro bonsai výbornou rostlinou s dobrým růstem a vhodnými proporcemi mezi listy, kmenem a větvemi. Snáší hluboký řez a dobře rozvětňuje. V zimě při umístění na teplém, nevětraném stanovišti v bytě jsou listy žlutavé, lehce moučnaté a rostlina je napadána molicemi.

Stanoviště: V bytě na světlém a vzdušném okně. Osvětlení má být 1000 Lx. V zimě nemá stát u topení. Ideální teplota je 12 – 18 °C a potřebuje dost vzduchu a světla. Může také zimovat i při 2 – 8 °C. Pak ztratí část svých listů, ale výhonky na jaře porostou dál.

Zalévání: Během růstu po celé léto vyžaduje vydatnou závlivku, ne však stojatou vodu. V zimě potřebuje před dalším zalitím mírně proschnout.

Hnojení: Kapalným hnojivem každých 14 dní. V zimě jen na teplém stanovišti, jedenkrát měsíčně.

Přesazování: Za 1 – 2 roky, nejlépe na jaře, když stromek dobře prokořenil, se zkrácením kořenů.

Substrát: Kompost, rašelina, písek 2 : 2 : 1.

Stříhání: Stříhání a tvarování řezem je možné po celý rok. Nové výhony, jakmile naroste asi 12 listových párů, zkracujeme na 2 – 3 listy.

Tvarování: Ihned, jakmile větve a výhonky lehce zdřevnatí. Drátovat je nutné začít včas, neboť tlusté větve není snadné ohýbat.

Rozmnožování: Množí se bylinnými řízků od června do srpna nebo semeny.

Taxodium distichum

Č. Tisovec dvouřadý
N. Sumpfyzypresse
A. Yew Cypress, Baldcypress

Čeleď: Taxodiaceae

Popis: Tisovec dvouřadý je poloopadavý nebo opadavý jehličnatý strom, který už rostl na konci druhohor a v třetihorách na našem území v bažinách. Dorůstá výšky až 40 m. Má poměrně úzkou, vzdušnou kuželovitou korunu. Nejlépe se mu daří ve vlhkém prostředí. Vytváří silný kuželovitý kmen, výrazně tlustý v jeho bazální části. V mělké stojaté vodě nejrychleji přirůstá a vytváří kulovité dýchací kořeny. Tisovec má tenkou, rozpraskanou, červenohnědou borku, která se odlupuje v tenkých pruzích. Listy na větvičkách jsou jehlicovitě čárkovité, rozčísnuté do dvou řad a dlouhé 1 – 1,5 cm. Jsou jasně zelené, umístěné střídavě na rozdíl od metasekvoje. Na podzim se zbarvují do načervenalé rezavé barvy. Šišky jsou kulovité asi 3,5 cm velké.

I přesto, že tisovec lze pěstovat po celý rok venku, patří k několika málo jehličnanům, které lze celoročně pěstovat v bytě s ústředním topením.

Stanoviště: V bytě je výhodné jej umístit na slunném jižním nebo západním okně, kde může být přes celou zimu. Pěstování venku na slunném a vzdušném místě je pro rostlinu příznivější.

Zalévání: Vyžaduje velmi hodně vody a snáší umístění ve stojaté vodě. V zimě, při umístění rostliny v mrazuprosté, chladné místnosti, substrát zaléváme. Při zimování venku v zamrzlé půdě může trpět suchem.

Hnojení: Tisovec přihnojujeme jednou za 14 dní plným kapalným hnojivem.

Přesazování: Rostlinu přesazujeme jednou za dva roky se zkrácením kořenů do substrátu složeného ze zahradní zeminy a rašeliny v poměru 1 : 1. Kořenový bal ošetříme dřevěným uhlím proti hnilobě. Drenáž vytvoříme z hrubé zeminy, promíchané s kusy rašeliny a zvětralé borky. Do spodní části je vhodné zamíchat kostní a rohovou moučku.

Tvarování: Tisovec lze tvarovat stříháním nebo drátováním, avšak nesmíme nechat nové větve úplně zdřevnatět. Potom jsou tvrdé a snadno se lámou. Kmen tisovce velmi rychle sílí a vytváří silnou bazální část. Růst do výšky je vhodné omezit pravidelným zaštipováním a řezem.

Rozmnožování: Řízkování je obtížné. Proto ve vhodnější množít jej semeny. Sázíme je v červnu do směsi rašeliny a zahradní zeminy v poměru 1 : 1.

Proč pěstujeme bonsaje.

Motivace je na světě jednou z hlavních sil, nutící člověka tvořit velkolepá díla nebo také zcela přirozeně činnosti jako jíst nebo spát. Jakou motivaci však mají např. dvě lidské bytosti, které si rozumí, cítí k sobě náklonnost nebo lásku, aby jim tento krásný vztah vydržel po celý život. Potřeba každého z nás s někým blízkým žít, tvořit nebo pro druhého něco pěkného udělat je takovou motivací. Vždyť pocit, že nás nikdo nepotřebuje, je strašný a sklíčující. Jestliže si uvědomíte své potřeby a dovedete s nimi seznámit své okolí, bude to výrazně ovlivňovat osoby, se kterými se stýkáte a navázete přátelský vztah.

Jistě jste si při pohledu na pěknou bonsai, rostoucí již mnoho let, položili několik jednoduchých otázek. Proč bonsaje pěstujeme, co pro nás znamenají a proč jim věnujeme každou volnou chvíli? Stručně lze odpovědět, protože tím uspokojujeme jednu z našich potřeb, ať již nám přináší uspokojení a psychickou pohodu, motivuje nás k aktivitě a samostatné tvůrčí činnosti, umožní nám setkání osob s podobným vztahem k rostlinám, uspokojí naši touhu po vědeckém poznání včetně rozmnožování zajímavých i cizokrajných dřevin nebo nám umožní pochlubit se svému okolí něčím odlišným než mají druzí, pomůže nám zvýšit pocit našeho finančního uspokojení, zvýší náš pocit nadřazenosti.

Skutečně pěkná bonsai, harmonicky působící kompozice a dá se říci umělecké dílo může vzniknout jen tehdy, když se mezi pěstitelem a bonsají vytvoří vztah lásky, podobně jako je tomu mezi jinými živými bytostmi. Potom potřeba pěstovat bonsai je velmi silná, bonsajista z přítomnosti stromku čerpá životní energii, ztvárňuje své představy do podoby uměleckého díla, bonsai mu přináší potěšení něco dávat druhé živé bytosti apod. Všechny tyto potřeby nutí bonsajisty své stromky denně zalévat, pravidelně hnojit a přesazovat, chránit je před všudypřítomnými škůdci. Předpokladem lásky bonsajisty ke svým bonsajím a naopak je, že si oba navzájem a pravdivě sdělí své pocity, záměry a potřeby. Podobně jako mezi lidmi, brzy, ať se to zdá nepravděpodobné, se mezi oběma vytvoří krásný vztah, kdy bonsajista brzy pozná potřeby rostliny projevující se mírným žloutnutím listů, změnou lesku listů, zpomalení růstu apod. Bonsai tím promlouvá ke svému pěstiteli, neboť jiný způsob komunikace nezná a je závislá jen a jen na pěstiteli. Projevem vztahu pěstitele k rostlině je pak jeho pravidelná starost o ni. Takovýto vztah jistě obohacuje bonsajistu, dodává mu energii a životní elán do dalšího pěstování a jiné činnosti. Rozvíjí také jeho morální a duchovní síly, jako např. obdiv, nezaujatost, úctu, smysl pro krásu i zodpovědnost k přírodě jako celku. Tak, jak se mění zájem člověka v průběhu jeho života, může se i vztah bonsajisty k bonsaji změnit z potřeby na vztah závislosti. Vztah závislosti však vytváří povinnost a nechť starat se o rostliny a to je vždy na úkor kvality a estetického působení bonsaje. Podobně při větším počtu bonsají se nedostává bonsajistovi čas řádně pečovat o rostliny a kvalita stromků bude neustále klesat.

Jestliže bonsajista hledá zisk, kvalita se pak změni na kvantitu a vztah lásky se rychle vytrácí a mění se spíše na vztah závislosti. Důsledkem pak většinou bývá vysoká prodejní cena i mladé rostliny, mající některé nenapravitelné pěstitelské chyby.

Buďte si však vědomi proměnlivosti zájmu člověka, a když vaše láska k bonsaji pomine, nezanechávejte stromek volnému osudu. Přinejmenším mu najděte prostor v přírodě, kde si bude moci sám uspokojovat své životní potřeby a pokračovat v růstu nebo mu najděte jinou osobu, která bude s láskou a s porozuměním pokračovat ve vašem započatém díle. Na tento problém nikdy nezapomínejme.

- Literatura:** Magaziny Bonsai klubu Brno
Magaziny Bonsai klubu Praha
P. Lesniewicz: Bonsai im Haus, Heidelberg BCH 1991
J. Šamla: Subtropy I. a II., Brno 1993
G. Krüssmann: Evropské dřeviny, SZN Praha 1978

Děkuji všem členům brněnského Bonsai klubu, kteří se zasloužili o vydání této publikace.

Autor.

Rozmnožovat a kopírovat tuto publikaci je možné jen se souhlasem autora.